

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2021.6.31>

PODSTAWY PROCESOWE DO PRZEKAZANIA DO ZARZĄDZANIA AKTYWÓW UZYSKANYCH Z PRZESTĘPSTW KORUPCYJNYCH I INNYCH

Artem Pluszkin

*aspirant Katedry Postępowania Karnego
Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-7964-0654
e-mail: plartem1986@gmail.com*

Adnotacja. W artykule ustalono i zbadano podstawy proceduralne przekazania do zarządzania aktywów uzyskanych z korupcji i innych przestępstw, które są podzielone na rzeczywiste (materialno-prawne) i prawne (procesowo-prawne). Określono podstawy faktyczne, zapewniające zachowanie fizycznych dowodów aresztowanych w postępowaniu karnym, ich znaków dowodowych i właściwości w celu ich dalszego wykorzystania i przestrzegania praw majątkowych właściciela, oraz podstawy prawne, które stanowią pisemną zgodę właściciela, a w przypadku jego braku – decyzję sędziego śledczego, sądu. Nacisk kładziony jest na możliwość przekazania do zarządzania tylko dowodów rzeczowych, uprzednio aresztowanych w postępowaniu karnym, co uniemożliwia jednocześnie zabezpieczenie praw majątkowych właściciela nieruchomości, na które nałożono areszt z innych powodów przewidzianych w ustawie o postępowaniu karnym.

Słowa kluczowe: aktywa; dowody rzeczowe; przechowywanie dowodów rzeczowych; aresztowanie mienia; Narodowa Agencja Ukrainy do Wykrywania, Poszukiwania i Zarządzania Aktywami Uzyskanymi z Korupcji i Innych Przestępstw.

PROCEDURAL GROUNDS FOR TRANSFER TO MANAGEMENT ASSETS DERIVED FROM CORRUPTION AND OTHER CRIMES

Artem Pliushkin

*Postgraduate Student at the Department Criminal Procedure
National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-7964-0654
e-mail: plartem1986@gmail.com*

Abstract. The article establishes and examines the procedural grounds for the transfer to management of assets derived from corruption and other crimes, which are divided into factual (substantive) and legal (procedural). The factual grounds for ensuring the preservation of material evidence arrested in criminal proceedings, their evidence and properties for their further use and observance of the property rights of the owner, and the legal grounds for which is the written consent of the owner, and in its absence – the decision of the investigating judge, court. Emphasis is placed on the possibility of transferring to the management only material evidence previously seized in criminal proceedings, which makes it impossible to simultaneously ensure the property rights of the owner of the seized property on other grounds provided by criminal procedure law.

Key words: assets; material evidence; storage of material evidence; seizure of property; National Agency of Ukraine for finding, tracing and management of assets derived from corruption and other crimes.

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПІДСТАВИ ДЛЯ ПЕРЕДАЧІ В УПРАВЛІННЯ АКТИВІВ, ОДЕРЖАНИХ ВІД КОРУПЦІЙНИХ ТА ІНШИХ ЗЛОЧИНІВ

Артем Плюшкін

*аспірант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
ORCID ID: 0000-0002-7964-0654
e-mail: plartem1986@gmail.com*

Анотація. У статті встановлено та досліджено процесуальні підстави для передачі в управління активів, одержаних від корупційних та інших злочинів, які розподілено на фактичні (матеріально-правові) та юридичні (процесуально-правові). Визначено фактичні підстави, якими є забезпечення збереження аресшованих у кримінальному провадженні речових доказів, їх доказових ознак та властивостей з метою їх подальшого використання та дотримання майнових прав власника, та юридичні підстави, якими є письмова згода власника, а в разі її відсутності – рішення слідчого судді, суду. Акцентовано увагу на можливості передачі в управління лише речових доказів, попередньо аресшованих у кримінальному провадженні, що унеможливує одночасно забезпечення майнових прав власника майна, на яке накладено арешт з інших підстав, передбачених кримінальним процесуальним законом.

Ключові слова: активи, речові докази, зберігання речових доказів, арешт майна, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів.

Вступ. Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (далі – Національне агентство), було створено як захід виконання положень Закону України «Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія)» на 2014–2017 роки» та Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки, а також у зв'язку з необхідністю виконання другої фази Плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму для України (Пояснювальна записка до проекту Закону України, 2015).

Так, у розділі 4 Антикорупційної стратегії передбачалося ухвалення законів, спрямованих на врегулювання питань управління корпоративними правами та іншим майном, на яке накладено арешт, з метою збереження його вартості, а також створення спеціалізованого підрозділу (органу), уповноваженого на розшук майна, яке може бути конфісковано, а також створення гарантій для ефективного управління такими активами, зокрема із застосуванням механізмів громадського контролю (Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки, 2014).

Одночасно з прийняттям Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» доповнено Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) визначенням підстав для передачі в управління Національному агентству активів, одержаних від корупційних та інших злочинів (далі – активів) (Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, 2015).

Прийняті зміни в законодавство України встановлюють необхідність детального дослідження процесуальних підстав для передачі таких активів в управління Національному агентству.

Безпосередньо питання встановлення підстав для передачі активів в управління тісно взаємопов'язано з питаннями зберігання речових доказів та арешту майна у кримінальному провадженні, проблематиці яких приділялася увага в наукових працях та публікаціях таких вчених, як О.М. Скрябін, С.О. Ковальчук, О.Є. Головкін, І.О. Крицька, М.В. Лепей, А.Е. Руденко, А.С. Котова та інші.

Водночас відсутність комплексних наукових праць стосовно процесуальних підстав для передачі в управління арештованих активів, підтверджує актуальність дослідження цієї проблематики та необхідність аналізу законодавства та наукової думки в цьому контексті.

Метою статті є дослідження процесуальних підстав для передачі активів в управління Національному агентству, детальний їх аналіз та виявлення прогалин законодавства України з цієї проблематики.

Основна частина. Відповідно до загальноприйнятої у кримінально-процесуальній науці думки підстави для проведення процесуальних дій прийнято розподіляти на матеріально-правові (фактичні) та правові (юридичні) (Шепітько, 2005: 204; Тертишник, 2014: 390).

Погоджуючись з зазначеною думкою, процесуальні підстави для передачі арештованих активів в управління Національному агентству розподілено відповідно на фактичні (матеріально-правові) та юридичні (процесуально-правові).

Під час встановлення фактичних підстав передачі в управління законодавець вказав на них у пояснювальній записці до проекту Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» (далі – Закон), згідно з якою необхідність передачі в управління активів обґрунтовується метою збереження їх вартості (Пояснювальна записка до проекту Закону України, 2015).

Безпосередньо порядок передачі арештованих активів у кримінальному процесуальному законі встановлено у ст. 100 КПК України («Зберігання речових доказів і документів та вирішення питання про спеціальну конфіскацію»), положеннями якої визначено, що речові докази вартістю понад 200 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, якщо це можливо без шкоди для кримінального провадження, передаються за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності – за рішенням слідчого судді, суду Національному агентству України для здійснення заходів з управління ними з метою забезпечення їх збереження або збереження їхньої економічної вартості, а речові докази, зазначені в абзаці першому цієї частини, такої самої вартості – для їх реалізації з урахуванням особливостей, визначених законом (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012).

Виходячи зі змісту назви ст. 100 КПК України та положень, що містяться у ній, зазначеною статтею регламентується порядок зберігання визнаних у кримінальному провадженні речових доказів та встановлюється можливість передачі в управління саме речових доказів.

Діючий КПК України не містить визначення поняття «зберігання речових доказів». При цьому, попри зміст назви вказаної статті, законодавець не обмежується лише забезпеченням схоронності, а й передбачає здійснення з речовими доказами інших заходів: повернення власнику (законному володільцю) або передачу йому на відповідальне зберігання, знищення, передачу для технологічної переробки та реалізацію.

Мета зберігання речових доказів полягає одночасно в забезпеченні публічної зацікавленості, яка полягає в забезпеченні їх схоронності для подальшого використання в процесі доказування, та приватної зацікавленості, спрямованої на гарантування майнових прав власника майна на речі, які є речовими доказами у кримінальному провадженні.

Під зберіганням зазвичай розуміють сукупність заходів, спрямованих на забезпечення збереження як самих речових доказів, так і їх доказових ознак та властивостей (Белкин, 2007: 198; Крицька, 2017: 178; Ковальчук, 2015: 107).

Одночасно необхідно погодитися з позицією О.Є. Головкина про те, що зберігання речових доказів виступає як засіб забезпечення їх допустимості (Головкин, 2015: 10).

Водночас, попри відсутність безпосередньо вимоги у КПК України, одним із критеріїв передачі в управління Національному агентству є наявність факту арешту майна, щодо якого наявна необхідність здійснення такої передачі, про який законодавець вказав у прийнятому зазначеному вище Законі.

Так, згідно із абзацом 1 ч. 1 ст. 19 Закону Національне агентство здійснює управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, у тому числі як захід забезпечення позову – лише щодо позову, пред'явленого в інтересах держави, із встановленням заборони розпоряджатися та/або користуватися такими активами, сума або вартість яких дорівнює або перевищує 200 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня відповідного року.

Проаналізувавши вищевикладене, можливо дійти висновку, що фактичними підставами для передачі Національному агентству активів в управління є забезпечення збереження арештованих у кримінальному провадженні речових доказів, їх доказових ознак та властивостей з метою їх подальшого використання та дотримання майнових прав власника (володільця) речей.

Разом з тим важливо констатувати той факт, що перелічені у ст. 100 КПК України такі заходи, як реалізація, технологічна переробка та знищення речових доказів, унеможливають фізичне збереження як самих речових доказів, так і їх доказових ознак та властивостей та тим самим їх використання у кримінальному провадженні.

Окрім того, варто вказати, що КПК України встановлює фактично як єдину підставу для передачі в управління збереження речових доказів, ігноруючи інші підстави для арешту майна.

Так, частина 2 статті 170 КПК України зазначає, що арешт майна допускається з метою забезпечення:

- 1) збереження речових доказів;
- 2) спеціальної конфіскації;
- 3) конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи;
- 4) відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов), чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди.

Водночас можливість передачі в управління лише речових доказів, попередньо арештованих у кримінальному провадженні, унеможлиблює одночасно забезпечення майнових прав власника майна, арештованого у кримінальному провадженні з метою спеціальної конфіскації, конфіскації майна як виду покарання або заходу кримінально-правового характеру щодо юридичної особи або відшкодування шкоди, завданої внаслідок кримінального правопорушення (цивільний позов), чи стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, у зв'язку з можливим зниженням його вартості.

До того ж не все арештоване майно у кримінальному провадженні може відповідати критеріям для речових доказів, визначених у ст. 98 КПК України.

Зазначена обмеженість на передачу в управління лише речових доказів не узгоджується з Директивою Європейського союзу від 3 квітня 2014 року № 2014/42/EU, імплементація вимог якої в законодавство України фактично призвела до прийняття вказаного Закону.

Саме у зазначеній Директиві вперше вказується на необхідність вжиття заходів з ефективного розпорядження активами, на які накладено арешт, а також створення спеціальних інституцій, відповідальних за управління такими активами з метою їх збереження або збереження їх вартості з можливістю здійснення реалізації таких активів (Directive 2014/42/EU, 2014).

Окрім того, «Великою вісімкою» (G8) в межах підгрупи з кримінально-правових питань 27 квітня 2005 року схвалено Крайні практики щодо адміністрування арештованих активів, в яких вказується на необхідність здійснення державами заходів, які сприятимуть збереженню максимальної вартості арештованих активів (G8 Best Practices, 2005).

У цих рішеннях та рекомендаціях необхідність ефективного менеджменту арештованими активами або майном не передбачає набуття такими активами та майном процесуального статусу речових доказів, вказуючи саме на важливість їх збереження або збереження їх вартості.

Повертаючись до визначення юридичних підстав, законодавець їх прямо вказав у частинах 6 та 7 статті 100 КПК України, згідно з якими речові докази передаються в управління Національному агентству за письмовою згодою власника, а в разі її відсутності – за рішенням слідчого судді, суду.

Так, під час дослідження такої юридичної підстави передачі в управління як наявність письмової згоди власника виникає питання щодо встановлення підстав набуття права власності та підтвердження такого права з метою унеможливлення порушення майнових прав інших осіб.

Слід погодитися з Н.В. Вороніною, яка вказує, що чітке однозначне визначення власника, а також підстав і моменту виникнення права власності забезпечує ясність правового стану суб'єктів і, отже, стабільність цивільного обороту. Визнання власником дає всі ті блага, які пов'язані з володінням правом власності: юридично забезпечену можливість володіти, користуватися й розпоряджатися річчю (Вороніна, 2010: 180).

Виникнення права власності конкретної особи на визначений об'єкт матеріального світу цивільний закон пов'язує з певними юридичними фактами, які є підставами набуття права власності.

Як влучно відмічає Д.Ю. Сурай, правові наслідки у вигляді набуття права власності породжуються тільки наявністю підстави набуття права власності як конкретного завершеного юридичного факту або складу (Сурай, 2013: 113).

Підстави набуття права власності визначені у главі 24 ЦК України, в якій встановлюється їх перелік, які за своєю природою являють різні юридичні факти, що призводять до виникнення в особи права власності на конкретне майно.

Попри наявність переліку підстав, законодавець не встановив його вичерпним, вказавши у статті 328 ЦК України, що право власності набувається на підставах, що не заборонені законом.

Серед таких підстав набуття права власності визначено набуття добросовісним набувачем права власності на майно, відчужене особою, яка не мала на це права, набуття права власності на новостворене майно та об'єкти незавершеного будівництва, набуття права власності на перероблену річ, набуття права власності за договором тощо.

В Інформаційному листі від 5 квітня 2013 р. № 223-558/0/4-13 «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ надав роз'яснення, що слідчий (прокурор) у своєму клопотанні про арешт майна має назвати документи, які підтверджують право власності на майно, що підлягає арешту. Документи, що підтверджують право власності на майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації і яке було фактично зареєстровано, або копії цих документів, мають зазначатися в клопотанні та обов'язково додаватися до клопотання (наприклад, інформаційна довідка з Державного реєстру прав на нерухоме майно тощо) (Інформаційний лист ВССУ, 2013).

Водночас для переважної більшості рухомих речей законодавство не передбачає певних правовстановлюючих документів. За таких випадків право власності повинно підтверджуватися різноманітними доказами, зокрема, договорами купівлі-продажу, поставки, дарування, свідоцтвом про право власності на спадщину, актами приймання-передачі, письмовими розписками тощо.

На нашу думку, у разі отримання письмової згоди від власника майна на передачу в управління в підтвердження правомочності останнього на вчинення такої процесуальної дії в матеріалах кримінального провадження необхідна наявність отриманих у передбачений кримінально-процесуальний спосіб документів, які підтверджуватимуть право власності.

Окрім того, варто вказати на те, що норми КПК України не визначають процесуальний порядок оформлення письмової згоди власника на передачу в управління, зазначаючи лише про обов'язковість його письмового оформлення.

На наш погляд, достатнім підтвердженням отримання такої згоди буде написання на ім'я слідчого, яким здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні, або прокурора, що здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування, письмової згоди з указанням переліку майна, щодо якого надається згода на передачу, його ідентифікаційних та характерних ознак та в межах якого кримінального провадження вказане здійснюється.

Свою чергою найпоширенішою правовою підставою, яка застосовується під час передачі в управління речових доказів, є ухвала слідчого судді, суду.

Ухвала у кримінальному провадженні є актом правосуддя, покликаним забезпечити захист гарантованих Конституцією прав і свобод людини, правопорядку та здійснення проголошеного Конституцією принципу верховенства права. Тому слід неухильно додержуватись вимог про законність, обґрунтованість та вмотивованість вироку й ухвали у кримінальному провадженні (Чуб, 2017: 62).

Згідно з ч. 2 ст. 110 КПК України судові рішення приймається у формі ухвали, постанови або вироку, які мають відповідати вимогам, передбаченим статтями 369, 371-374 цього Кодексу.

Відповідно до ст. 369 КПК України судові рішення, у якому слідчий суддя, суд вирішує не питання обвинувачення по суті, а інші питання, викладається у формі ухвали.

Стаття 370 КПК України вказує, що судові рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим. Законним є рішення, ухвалене компетентним судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження. Обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження з оцінкою кожного доказу з точки зору належності, допустимості, достовірності, а також сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення. Вмотивованим є рішення, в якому наведені належні і достатні мотиви та підстави його ухвалення

Згідно з вимогами ст. 372 КПК України ухвала, що викладається окремим документом, складається з вступної, мотивувальної та резолютивної частин.

Одночасно у ч. 7 ст. 100 КПК України зазначається, що клопотання слідчого, погоджене з прокурором, та прокурора – щодо передачі в управління Національному агентству, розглядається згідно із статтями 171-173 цього Кодексу, тим самим вказуючи на необхідність зазначення в ухвалі про передачу вимог, необхідних для постановлення ухвали про арешт майна.

Окрім того, варто вказати на відсутність у правозастосовній діяльності єдності щодо форми та змісту постановлених ухвал, приймаючи рішення як одночасно з арештом майна, так і безпосередньо після прийняття слідчими суддями рішень про арешт майна.

На можливість прийняття таких ухвал фактично вказав у прийнятих рішеннях і Верховний суд. Зокрема, у постанові Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 27.01.2020 р. у справі № 758/16546/18 суд вказав, що ухвала слідчого судді за наслідком розгляду клопотання про визначення порядку зберігання речових доказів, в якій не приймалося рішення про арешт майна, не підлягає оскарженню в апеляційному порядку (Постанова ВС, 2020). Своєю чергою у постанові Верховного Суду від 29.02.2020 у справі № 635/4979/18-к суд зазначив про можливість апеляційного оскарження відповідно до статей 173 та 309 КПК України ухвали, в якій приймається одночасно рішення про арешт майна та встановлення порядку зберігання речових доказів (Постанова ВС, 2020).

Висновки. У результаті дослідження процесуальних підстав для передачі в управління активів, одержаних від корупційних та інших злочинів, доходимо таких висновків:

1. Фактичними підставами для передачі активів в управління Національному агентству є забезпечення збереження речових доказів, їх доказових ознак та властивостей з метою їх використання у кримінальному провадженні та дотримання майнових прав власника (володільця) речей, визнаних речовими доказами.

2. Можливість передачі в управління лише речових доказів, попередньо арештованих у кримінальному провадженні з метою їх збереження, у зв'язку з можливим зниженням вартості унеможливорює одночасно забезпечення майнових прав власника майна, на яке накладено арешт з інших підстав, передбачених ч. 2 ст. 170 КПК України.

3. Юридичними підставами передачі активів в управління Національному агентству є письмова згода власника, право власності на які підтверджуються отриманими в передбаченій кримінально-процесуальний спосіб документами, а в разі її відсутності – рішенням слідчого судді, суду, розгляд якого здійснювався відповідно до вимог статей 171-173 КПК України.

Список використаних джерел:

1. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» від 04.09.2015. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56383.
2. Про засади державної антикорупційної політики (Антикорупційна стратегія) на 2014 - 2017 роки: Закон України, Стратегія від 14.10.2014 № 1699-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18#Text>.
3. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10.11.2015 № 772-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text>.
4. Шепитько В.Ю. Криміналістика: курс лекцій. Харьков : Одиссей, 2005. 273 с.
5. Тертишник В.М. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник. Київ : Алерта, 2014. 440 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс України, Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#Text>.
7. Белкин А.Р. Теория доказывания в уголовном судопроизводстве. Москва : Норма, 2007. 528 с.
8. Крицька І.О. Зберігання речових доказів у кримінальному провадженні: мета, способи, умови й суб'єкти. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 178–182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_6_41.
9. Ковальчук С.А. Сущность и содержание хранения вещественных доказательств в уголовном производстве Украины. *Європейські перспективи*. 2015. № 7. С. 107–113.
10. Головкин О.Е. Хранение вещественных доказательств на досудебных стадиях уголовного судопроизводства : дисс. ... канд. юрид. наук. Москва, 2015. 206 с.
11. Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0042>.
12. G8 Best Practices for the Administration of Seized Assets. URL: https://www.justice.gov/sites/default/files/ag/legacy/2004/06/03/G8_Best_Practices_on_Tracing.pdf.
13. Вороніна Н.В. Підстави та способи набуття права власності. *Актуальні проблеми держави і права*. 2010. Вип. 53. С. 179–185.
14. Сурай Д. Підстави та способи набуття права власності: розмежування та взаємозв'язок. *Юридичний вісник*. 2013. № 2. С. 109–113.
15. Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження: Інформаційний лист Вишого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 5 квітня 2013 р. № 223–558/04–13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13#top>.
16. Чуб А.В. Тимчасовий доступ до речей і документів як захід забезпечення кримінального провадження : дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 221 с.
17. Постанова Верховного Суду від 27.01.2020 у справі № 758/16546/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87298220>.
18. Постанова Верховного Суду від 29.02.2020 у справі № 635/4979/18-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87826857>.

References:

1. Poiasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy "Pro Natsionalne ahentstvo Ukrainy z pytan vyivlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv" vid 04.09.2015 [Explanatory note to the draft Law of Ukraine "On the National Agency of Ukraine for finding, tracing and management of assets derived from corruption and other crimes" dated 04.09.2015]. Ofitsiinyi vebportal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56383 [in Ukrainian].
2. Pro zasady derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky (Antykoruptsiina stratehiia) na 2014–2017 roky [On the Principles of state Anti-Corruption Policy (Anti-Corruption Strategy) for 2014–2017]: Zakon Ukrainy, Stratehiia vid 14.10.2014 № 1699-VII. Ofitsiinyi vebportal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18#Text> [in Ukrainian].
3. Pro Natsionalne ahentstvo Ukrainy z pytan vyivlennia, rozshuku ta upravlinnia aktyvamy, oderzhanymy vid koruptsiinykh ta inshykh zlochyniv [On the National Agency of Ukraine for finding, tracing and management of assets derived from corruption and other crimes]: Zakon Ukrainy vid 10.11.2015 № 772-VIII. Ofitsiinyi vebportal Verkhovnoi rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#Text> [in Ukrainian].
4. SHepit'ko V.YU. Kriminalistika: kurs lekcij [Forensics: a course of lectures]. H.: Odissej, 2005. 273 p. [in Russian].
5. Tertyshnyk V.M. Kryminalnyi protses Ukrainy [The criminal process of Ukraine]. Zakhalna chastina: pidruchnik. Kyiv: Alerta, 2014. 440 p. [in Ukrainian].
6. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Procedure Code of Ukraine]: Kodeks Ukrainy, Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#Text> [in Ukrainian].
7. Belkin A.R. Teoriya dokazyvaniya v ugovnom sudoproizvodstve [Evidence theory in criminal proceedings]. Moscow: Norma, 2007. 528 p. [in Russian].
8. Krytska I.O. Zberihannia rechovykh dokaziv u kryminalnomu provadzhenni: meta, sposoby, umovy y subiekty [Storage of material evidence in criminal proceedings: purpose, methods, conditions and subjects]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo*. 2017. № 6. Pp. 178–182. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgip_2017_6_41 [in Ukrainian].
9. Koval'chuk S.A. Sushchnost' i sodержanie hraneniya veshchestvennykh dokazatel'stv v ugovnom proizvodstve Ukrainy [The essence and content of storage of material evidence in criminal proceedings of Ukraine]. *Yevropeiski perspektyvy*. 2015. № 7. Pp. 107–113 [in Russian].
10. Golovkin O.E. Hranenie veshchestvennykh dokazatel'stv na dosudebnykh stadiyah ugovnogo sudoproizvodstva [Storage of material evidence at the pre-trial stages of criminal proceedings]: diss. ... kand. yurid. nauk. M., 2015. 206 p. [in Russian].
11. Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0042> [in English].
12. G8 Best Practices for the Administration of Seized Assets. URL: https://www.justice.gov/sites/default/files/ag/legacy/2004/06/03/G8_Best_Practices_on_Tracing.pdf [in English].
13. Voronina N.V. Pidstavy ta sposoby nabuttia prava vlasnosti [Grounds and methods of acquiring property rights]. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. 2010. Vyp. 53. Pp. 179–185 [in Ukrainian].
14. Surai D. Pidstavy ta sposoby nabuttia prava vlasnosti: rozmezhuvannia ta vzaiemozviazok [Grounds and methods of acquiring property rights: delimitation and relationship]. *Yurydychnyi visnyk*. 2013. № 2. Pp. 109–113 [in Ukrainian].
15. Pro deiaki pytannia zdiisnennia slidchym suddeiu sudu pershoi instantsii sudovoho kontroliu za dotrymanniam prav, svobod ta interesiv osib pid chas zastosuvannia zakhodiv zabezpechennia kryminalnoho provadzhennia [On some issues of exercise by the investigating judge of the court of first instance of judicial control over the observance of the rights, freedoms and interests of persons during the application of measures to ensure criminal proceedings]: Informatsiinyi lyst Vysshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozghliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav vid 5 kvitnia 2013 r. № 223–558/0/4–13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0558740-13#top> [in Ukrainian].
16. Chub A.V. Tymchasovyi dostup do rechei i dokumentiv yak zakhid zabezpechennia kryminalnoho provadzhennia [Temporary access to things and documents as a measure to ensure criminal proceedings]: dys. ... kand. yuryd. nauk. Kyiv, 2017. 221 p. [in Ukrainian].
17. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 27.01.2020 u spravi № 758/16546/18 [The decision of the Supreme Court of 27.01.2020 in the case № 758/16546/18]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87298220> [in Ukrainian].
18. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 29.02.2020 u spravi № 635/4979/18-k [The decision of the Supreme Court of 29/02.2020 in the case № 635/4979/18-k]. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/87826857> [in Ukrainian].